

Sudačka mreža
Judge's web

Mladi američki stručnjak Dražen Komarica dovršio je projekt 'Sudačka mreža' kojim će riješiti zagušenost hrvatskih sudova

Napisao: **Berislav Jelinić**
 Snimio: **Tomislav Čuveljak**

Utorak, 26. lipnja, nevladina udruga Sudačka mreža predstavlja hrvatskoj javnosti rješenje informatizacije hrvatskog pravosuđa. Riječ je o izvanrednom projektu koji će iznimno kvalitetno pridonijeti rješavanju problema neučinkovitosti pravosuđa u Hrvatskoj, što je trenutno jedan od najozbiljnijih hrvatskih društvenih problema.

Mnogo podataka, zakona, primjera iz sudske prakse, ali i građanima korisnih informacija o radu sudova, njihovoj mjerodavnosti, poželjnom ponašanju na sudu i radnom vremenu nalazi se pohranjeno u projektu nazvanom po imenu udruge, "Sudačka mreža".

U situaciji u kojoj se na mnogo hrvatskih sudova još koriste mehanički pisali strojevi, dovršenje ovog monumentalnog projekta u Hrvatskoj se čini gotovo nestvarnim. Njegova finalizacija još je čudesnija, uzme li se u obzir činjenica da je sudačku mrežu bez ikakve strane konzultativne pomoći osmislila mala grupa talentiranih hrvatskih budućih pravnih stručnjaka, predvođenih Fulbrightovim stipendistom Draženom Komaricom.

Premda projekt tek treba zaživjeti, odziv pravnih stručnjaka koji su pomogli u njegovoj realizaciji bio je fantastičan. U uspostavi sudačke mreže sudjelovalo je mnogo hrvatskih sudaca, odvjetnika i drugih pravnih stručnjaka, a u pravo-

Dražen Komarica inicirao je stvaranje programa koji bi mogao preporučiti hrvatsko sudstvo

NOVA ERA HRVATSKOG SUDSTVA

sudnim krugovima projekt je već postao vodeća tema internih rasprava, ali i kohezivni element koji je mnoge sućeljne dokazivanja i stručne afirmacije već okupio u nastojanjima da pridonese

što bržem i brojnijem korištenju sudačke mreže u praksi.

Premda je teško opisati kakva sve kvalitetna rješenja "Sudačka mreža" nudi, već u ovom trenutku ona je pokazala da

u hrvatskom pravosuđu postoje potencijali koji su dugo čekali samo malo konstruktivnog ozračja da bi se aktivirali u podizanju kvalitete njegova rada.

Konkretno, riječ je o projektu koji bi

trebao višestruko ubrzati rješavanje nagomilanih pravnih predmeta, pomoći komunikaciju između hrvatskih sudaca, podići kvalitetu i konzistentnost njihova rada.

Ulaskom na sudačku mrežu suci mogu pogledati kako su njihovi kolege su sporovima, kako su ispitivani sudionici u postupku i tako ubrzati i poboljš

► Dražen Komarica, voditelj skupine studenata koja je osmislila i u funkcionalnu fazu postavila sudačku mrežu, mladić je podrijetlom iz Zagreba, koji uz hrvatsko ima i američko državljanstvo, a s roditeljima živi u Americi otkako je navršio godinu i pol dana.

● Fulbrightov stipendist

Na američkom Rutgers Universityju završio je studij političkih znanosti i povijesti s podsmjerom iz područja međunarodne političke ekonomije, a diplomirao je s temom posvećenom funkcioniranju hrvatskih sudova u poratnom razdoblju.

Tako je još 1994. Komarica istraživao probleme u radu Općinskog suda u Zagrebu i u dnevnom tisku objavio članak s tom temom pod naslovom "Sud kao muzej tehničkih starina". U travnju 1995. USAID-u je iznio prijedlog informatizacije zagrebačkog Općinskog suda, a dvije godine nakon diplomiranja dobio je poznatu Fulbrightovu stipendiju za istraživanje funkcioniranja hrvatskih sudova nakon Domovinskog rata. Nakon toga održao je i nekoliko predavanja američkim diplomatima koji su se spremali na misije u Hrvatsku i BiH na Foreign Service Instituteu pri američkom State Departmentu. U tim predavanjima objašnjavao im je kako pravosuđe može pridonijeti stabilnosti hrvatske države.

On je zahvaljujući Fulbrightovoj stipendiji dulje boravio u Hrvatskoj i po mjesec dana živio u Vukovaru, Vinkovcima, Belom Manastiru, Sisku, Glini, Gospiću, Kninu i Osijeku. Jednomjesečni boravak u svakom od tih gradova iskoristio je da što bolje upozna probleme s kojima se suci u svom radu susreću. Na sudovima je boravio kao pripravnik, što mu je omogućilo Ministarstvo pravosuđa, i mnogo je razgovarao sa sucima. Nakon tih razgovora, Komarici je palo na um stvaranje sudačke mreže.

"Ideja cijelog projekta bila je da sucima omogućiti kvalitetan i brz uvid u način rada drugih sudova i sudaca, te da tako ubrzaju svoj rad. To smo naumili napraviti uz pomoć Interneta. Povezujući se na našu web stranicu, suci iz Dubrovnika,

Osijeka, s Korčule ili bilo kojeg drugog mjesta u Hrvatskoj mogu u trenu pronaći sve što bi im moglo pomoći u radu", kaže Komarica.

Ulaskom na sudačku mrežu suci mogu pogledati kako su njihovi kolege sudili u pojedinim sporovima iz svih grana prava. Primjerice, mogu vidjeti kako je presuđeno u slučaju ubojstva s predumišljajem, te kako su ispitivani sudionici u postupku. Osim toga, mogu vidjeti sve žal-

Dražen Komarica već godinama istražuje poteškoće u radu hrvatskih sudova, ali bez pomoći skupine zagrebačkih studenata ne bi uspio stvoriti 'Sudačku mrežu'

be, odluke koje su u predmetima donesene nakon podnošenja žalbi, ali i odluke Vrhovnog suda, pa čak i Europskog suda za ljudska prava u slučajevima koji dopiru do te razine. Suci vrlo brzo mogu vidjeti kakva je sudska praksa u određenim predmetima, zakone koji se također nalaze na mreži, a putem elektronske pošte mogu međusobno komunicirati i konzultirati se o svim problemima ili nedoumicama. "Sve to omogućit će sucima da u procesu donošenja odluka budu sigurniji, te da već unaprijed znaju kako su pojedine odluke prošle u drugostupanjskom postupku i na Vrhovnom sudu", priča Komarica.

● Podaci za javnost

Sudačka mreža sadrži i poseban dio posvećen široj javnosti. Iz njega se vrlo lako može doznati koji je sud nadležan u kojem području Hrvatske. Primjerice, u pretraživač se može upisati ime nekog sela u Slavoniji i za nekoliko sekundi sudačka mreža pokazat će koji je sud na-

dležan za rješavanje sporova na tom području. Na sudačkoj mreži mogu se doznati i pojedinosti o radu svakog suda: radno vrijeme pisarnice, uredovno vrijeme, stanke u radu, neka pravila o očekivanom ponašanju stranaka na sudu, može se vidjeti čak i raspored prostorija na tlocrtu sudova, a trenutačno se izrađuje i baza podataka vezana uz sudske troškove, cijene biljega... Na sudačkoj mreži mogu se pronaći podaci o nekolicini su-

iznosi previše variraju. Usto, ako se netko odluči za donošenje bitno drukčije presude od onih koje u praksi prevladavaju, taj sudac zna kako će kvalitetnije obrazložiti njeno donošenje i objasniti zašto se unatoč prevladavajućoj praksi odlučio na drukčije rješenje. Sve to pridonijet će višoj kvaliteti suđenja, konzistentnosti rada i boljoj komunikaciji", kaže Dražen Komarica.

Jedno od zanimljivijih rješenja i prijedloga koje nudi sudačka mreža jest i uvođenje formata podneska. Konkretno, tužba se može sastaviti i na salveti i sudovi je moraju prihvatiti. Sudačka mreža razradila je prijedlog univerzalnog podneska koji bi sucima uvelike olakšao i ubrzao neke dijelove posla. Primjerice, predlaže se uvođenje boje za određeni tip podnesaka, tako da bi tužba imala crveni rub, a odgovor na tužbu plavi. Razvrstavanje takvih podnesaka olakšalo bi i ubrzalo dio pravničkog posla.

● Američka i kanadska pomoć

"Uz sve navedeno, posebno je zanimljivo da se u praksi često događalo da suci kažu kako neki predmet dulje stoji, jer još 'nije sazrio'. To znači da sudac ne zna kako bi odlučio o nekom predmetu, jer se u praksi s njim još nije susreo i boji se donijeti odluku koja bi mu u slučaju ukidanja na višoj instanciji mogla narušiti osobnu statistiku i unazaditi karijeru, te ga zato drži po strani i rješava lakše predmete radi poboljšanja norme riješenih predmeta. I ti slučajevi nestat će primjenom prednosti koje nudi sudačka mreža", tvrdi Dražen Komarica.

Prilikom stvaranja sudačke mreže ekipa koja je na njoj radila suočavala se mnogim problemima. "Na početku projekta velik problem je bio i sam unos podataka, jer su se studenti koji su na njemu radili i sami upoznavali s informatikom. Način dolaska do podataka također je bio problem. Mnogo truda iziskivalo je precizno određivanje koje selo pripada kojoj općini. To smo riješili uz pomoć Hrvatske pošte i Ureda za statistiku, čiji podaci se također nisu uvijek podudarali", kaže Komarica.

dova, koji se vrlo brzo mogu nadopuniti podacima o drugim sudovima.

"U izradi sudačke mreže sudjelovalo je 12 studenata završnih godina Pravnog fakulteta, koje su kontrolirali suci i drugi pravni stručnjaci. Njima je rad na tom projektu višestruko koristio, jer je projekt temeljen upravo na primjerima iz prakse, koji u mnogo slučajeva nemaju puno veze s teorijom", kaže Komarica.

Posebno je važno napomenuti da se na mreži nalaze i potpuna obrazloženja presuda. To sucima osobito pomaže, jer im izravno pokazuje kako je, primjerice, u nekom predmetu okrivljenik ispitivan ili pak kako su izvedeni ključni dokazi.

U sudačkoj mreži suci mogu komentirati svaku presudu, te tako vidjeti može li neka presuda funkcionirati i u istim slučajevima, ali na drugom zemljopisnom području. "Primjerice, to sucima iz Osijeka omogućava da vide koliko je naknada štete za slomljenu ruku u prometnoj nesreći dosudio njihov kolega u Splitu i tako se usklade kako bi se izbjeglo da ti

ili u pojedinim ti vlastiti rad

“Sudačku mrežu” počela je financirati američka odvjetnička komora (ABA/CEELI), ali je projekt ubrzo ostao bez sredstava. Unatoč tomu ekipa je nastavila raditi, volontirajući uz veliku pomoć sudaca s više sudova iz različitih gradova. Dovršenje projekta u ovom obliku omogućili su kanadsko i američko veleposlanstvo.

“Projekt je sigurno vrijedniji od cijene njegove izrade. Kad se zbroje svi troškovi i od toga oduzmu oni dijelovi projekta koji su rađeni volonterski, projekt ukupno vrijedi oko 345 tisuća dolara, a izrađen je za samo 80 tisuća dolara. Svi sudionici na projektu uglavnom su volontirali, osim informatičara, čije smo usluge plaćali 60 posto jeftinije. Reakcije sudaca vrlo su ohrabrujuće. Zovu nas iz cijele Hrvatske i žele se priključiti korištenju sudačke mreže”, kaže Dražen Komarica.

U realizaciju projekta skupina mladih entuzijasta krenula je uz odobrenje Ministarstva pravosuđa, s čijim su se predstavnicima sastali nekoliko puta. Važno je napomenuti da nositelji projekta otvaranje sudačke mreže prema širem krugu korisnika žele pomno uskladiti s Ministarstvom pravosuđa. U prvoj fazi temeljni dio sudačke mreže bio bi dostupan samo sucima, a tek bi se potom odlučivalo kad će se njeno korištenje omogućiti odvjetnicima i drugim pravnim stručnjacima.

● Dar s neba

Članovi ekipe koja je izradila sudačku mrežu ističu kako su oni nevladina i neprofitabilna udruga, koja još nije iznašla sredstva potrebna za potpunu finalizaciju tog projekta. Projekt jest funkcionalan, ali za njegovu potpunu implementaciju na nacionalnoj razini država bi morala izdvojiti oko dva milijuna maraka. Konkretno, troškovi bi obuhvatili potpunu informatizaciju sudova, pružanje tehničke podrške i obuku. Jednom kad projekt bude uspostavljen, troškovi ekipe koja bi radila na ažuriranju i održavanju projekta bila bi možda petnaestak tisuća maraka mjesečno. Kompletni troškovi iznose tek petinu troškova nekih drugih projekata koji se u dijelu sudova provode već dulje vrijeme s rezultatima koji su zasad puno skromniji od ovih koje je postigla sudačka mreža.

Vlada zato ne bi trebala biti suzdržana prilikom procjene treba li i u kojoj mjeri financijski podržati “Sudačku mrežu”, jer je ona postignuće koje bi u razvijenim zemljama sigurno istaknuli kao tzv. Flagship project. U ovom slučaju riječ je o projektu u kojem je hrvatska mladost i hrvatska pamet pokazala da je dorasla i najvećim izazovima, te da je sposobna uspješno riješiti jedan od najboljih problema s kojima se aktualna vlast suočava. Posebno valja napomenuti da je sudačka mreža do funkcionalne faze dovedena tako da na nju nije utrošena i jedna kuna za inače često astronomski skupe strane konzultantske usluge. Treba se nadati da će aktualna vlast pokazati spremnost i razumijevanje za projekt koji bi joj mogao uvelike pripomoći u rješavanju bitnih pravosudnih problema i koji joj je, kao dar, zahvaljujući entuzijazmu nekolicine studenata doslovno pao s neba.